TẠP CHÍ ĐIỆN TỬ
THƯƠNG HIỆU & CÔNG LUẬN

Từ Le Paria đến Thanh Niên: Hành trình khai mở nền báo chí cách mạng

07:11 20/06/2025

“Trong thời đại ngày nay, không có tờ báo chính trị thì không thể có phong trào gọi là chính trị” - tâm đắc với quan điểm ấy trong hành trình tìm kiếm con đường cứu nước, trên đất Pháp, Nguyễn Ái Quốc đã nỗ lực cho sự ra đời của Le Paria và Thanh Niên, đặt nền móng, khai mở nền báo chí cách mạng Việt Nam.

“Trong thời đại ngày nay, không có tờ báo chính trị thì không thể có phong trào gọi là chính trị”, “chúng ta cần trước hết là tờ báo, không có nó thì không thể tiến hành một cách có hệ thống cuộc tuyên truyền, cổ động hết sức có nguyên tắc và toàn diện” - tâm đắc với quan điểm ấy trong hành trình tìm kiếm con đường cứu nước, trên đất Pháp, Nguyễn Ái Quốc đã nỗ lực cho sự ra đời của *Le Paria* và đặc biệt là *Thanh Niên* - từ đó đặt nền móng, khai mở nền báo chí cách mạng Việt Nam.

le Paria 報勞働
TRIBUNE DES POPULATIONS DES COLONIES
ZOOLOGIE

Le Paria: Bước thử nghiệm thành công

Những năm 1917 - 1918, đặt chân lên đất Pháp, cũng là những tháng ngày nhà cách mạng trẻ Nguyễn Ái Quốc lần đầu tiên thực sự có cơ hội tiếp cận với hoạt động báo chí. Rất nhanh chóng, Nguyễn Ái Quốc hiểu rằng, báo chí sẽ là một trong những vũ khí hỗ trợ đắc lực cho mục tiêu tìm kiếm con đường cứu nước của mình. Tháng 7/1920, Nguyễn Ái Quốc đọc được "Luận cương của Lênin" về vấn đề dân tộc và thuộc địa. Cũng ngay sau đó, Người bắt gặp và rất tâm đắc những quan điểm của V.I.Lênin về báo chí: "Trong thời đại ngày nay, không có tờ báo chính trị thì không thể có phong trào gọi là chính trị", "chúng ta cần trước hết là tờ báo, không có nó thì không thể tiến hành một cách có hệ thống cuộc tuyên truyền, cổ động hết sức có nguyên tắc và toàn diện". Một lần nữa, Nguyễn Ái Quốc nhận thấy rõ hơn tầm quan trọng của báo chí như vũ khí lợi hại trong cuộc đấu tranh giành độc lập dân tộc.

Cũng bởi vậy, ngay thời điểm đó, dù vừa phải làm việc để mưu sinh, điều kiện thiếu thốn, khó khăn mọi bề, người thanh niên yêu nước Nguyễn Ái Quốc vẫn dành nhiều thời gian cho việc học tiếng Pháp, song song với việc học viết báo. Hiểu được sức mạnh lớn lao của báo chí, nhà cách mạng Nguyễn Ái Quốc đã không chỉ dừng lại ở việc học viết báo mà còn quyết tâm tự xuất bản một ấn phẩm báo chí. Năm 1921, khi Nguyễn Ái Quốc cùng một số chính khách thành lập Hội Liên hiệp Thuộc địa thì mong muốn có được một tờ báo lại càng trở nên thôi thúc.

Thanh Niên - tờ báo cách mạng đầu tiên của Việt Nam

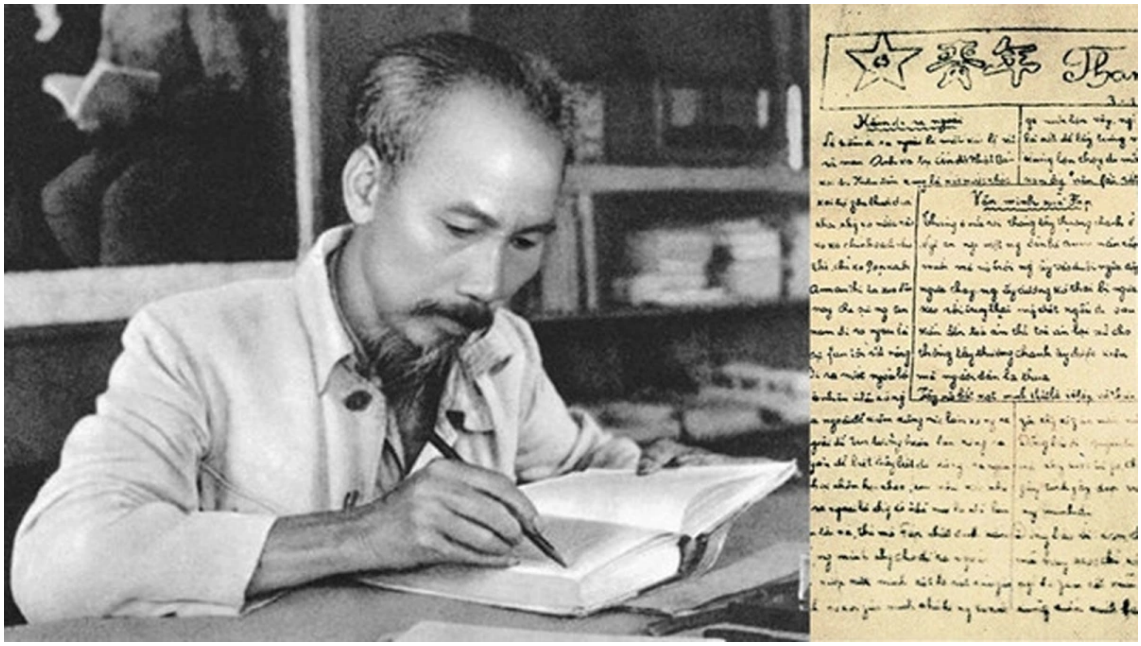
Ngày 1/4/1922, sau rất nhiều nỗ lực và gian truân, nhà cách mạng Nguyễn Ái Quốc đã thành công khi cho ra đời *Le Paria* (Người cùng khổ). Ngoài việc là chủ bút tờ báo, phụ trách biên tập, xuất bản báo, Nguyễn Ái Quốc còn là cây bút chủ lực. *Le Paria* đã tạo nên dấu ấn báo chí đặc biệt trên đất Pháp thời bấy giờ, như trong bản báo cáo của mật thám Pháp thừa nhận: "Báo *Le Paria* (Người cùng khổ) có trách nhiệm tố cáo những hành động lạm dụng chính trị, độc đoán về hành chính, sự bóc lột về kinh tế mà các nạn nhân là dân chúng trong những vùng rộng rãi ở hải ngoại (tức là thuộc địa).

Báo cũng kêu gọi họ tập họp lại để phấn đấu cho những tiến bộ về vật chất và tinh thần của chính bản thân họ và mời họ vào tổ chức với mục đích giải phóng những người bị áp bức khỏi những thế lực thống trị để thực hiện tình thương yêu và hữu ái. Và mục đích cuối cùng của tờ báo là "Giải phóng loài người!".

Thành công của Le Paria như tiếp thêm động lực cho nhà cách mạng Nguyễn Ái Quốc. Tháng 6/1925, tại Quảng Châu (Trung Quốc), Nguyễn Ái Quốc cùng với nhóm thanh niên "Cộng sản đoàn" quyết định thành lập Hội Việt Nam Cách mạng Thanh niên để mở rộng tổ chức và chuẩn bị gây cơ sở trong nước. Cũng ngay thời điểm đó, lãnh tụ Nguyễn Ái Quốc đã khẳng định, bước thực tiễn đầu tiên để tiến tới thành lập một tổ chức chính trị như mong muốn là cần phải thành lập ngay một tờ báo làm cơ quan ngôn luận với nhiệm vụ tuyên truyền tập thể, không có báo thì không thể chuyển tải được các chủ trương, quan điểm đến tận các tổ chức cơ sở, các hội viên, đặc biệt là trong điều kiện hoạt động bí mật.

Thanh Niên: Kim chỉ nam cho những thanh niên Việt Nam yêu nước

Ngày 21/6/1925, sau thời gian nỗ lực chuẩn bị của Nguyễn Ái Quốc, số báo đầu tiên của tuần báo Thanh Niên ra đời. Là cơ quan của Hội Việt Nam Cách mạng Thanh niên, Nguyễn Ái Quốc chọn tên tờ báo là Thanh Niên. "Trụ sở tòa soạn" là ngôi nhà số 13 (nay là số 248 - 250), đường Văn Minh, thành phố Quảng Châu, tỉnh Quảng Đông, Trung Quốc.

Chủ tịch Hồ Chí Minh đã sáng lập báo Thanh Niên, tờ báo cách mạng đầu tiên của Việt Nam

Báo phát hành vào ngày chủ nhật hằng tuần, khổ khoảng 18 x 24cm, có số 4 trang, số 2 trang, viết bằng bút sắt trên giấy sáp. Trên mặt báo có các mục: xã luận, bình luận, phụ nữ đàm, vấn đáp, thơ ca, phê bình, trả lời bạn đọc… Báo Thanh niên thời gian đầu ra một tuần một số trên 100 bản. Về sau, do gặp nhiều khó khăn nên số sau cách số trước từ 3 đến 5 tuần. Măng-sét của báo viết hai chữ *Thanh Niên* bằng Hán văn và Việt văn.

Nội dung chính trị cơ bản của báo *Thanh Niên* là: Vạch rõ mâu thuẫn giữa dân tộc ta và các dân tộc thuộc địa với chủ nghĩa đế quốc là không thể điều hòa được; Khẳng định con đường của cách mạng Việt Nam; Lực lượng cách mạng là toàn dân, lấy công nông làm nền tảng; Người cách mạng phải hy sinh vì sự nghiệp và phải có phương pháp cách mạng đúng; Cần có Đảng Cộng sản lãnh đạo và tổ chức quần chúng cách mạng; Cách mạng Việt Nam đi theo con đường Cách mạng tháng Mười Nga mới giành thắng lợi. Trên các số báo, hầu hết các bài đều có mục đích khơi sâu lòng căm thù quân cướp nước, kích thích tinh thần độc lập dân tộc và lòng ái quốc để cổ vũ nhân dân nổi dậy làm cách mạng.

Không chỉ là người sáng lập, Nguyễn Ái Quốc còn là cây bút chủ lực của tờ *Thanh Niên*, viết rất nhiều tin bài cho tờ báo. Người vẽ cả tranh phê bình, châm biếm cho tờ báo. Trên báo, người ta thấy nhiều bút danh khác nhau của Nguyễn Ái Quốc: Hạ Sĩ, Đội trưởng, Hương Mộng, HT, HL… Ngoài Nguyễn Ái Quốc, còn có cộng sự tích cực là các đồng chí Hồ Tùng Mậu, Lê Hồng Sơn, Lê Hồng Phong, Trương Vân Lĩnh... Các tác giả bài viết và những người thực hiện tờ báo đều cố gắng sử dụng những từ ngữ giản dị, quen thuộc, dễ hiểu nhất có thể để chuyển tải trọn vẹn thông tin tới bạn đọc.

Báo *Thanh Niên* được về Việt Nam bằng hệ thống giao liên bí mật trên các tuyến tàu thủy, sau đó các cơ sở cách mạng chép tay thành nhiều bản rồi chuyền tay nhau cho các đồng chí của mình đọc và truyền đạt tới nhân dân. Tổ chức Việt Nam Thanh niên Cách mạng đồng chí Hội ở trong nước còn dùng tờ báo để vận động, tuyên truyền, giác ngộ và huấn luyện kết nạp hội viên.

Căn nhà số 13 (nay là 248 - 250) đường Văn Minh, thành phố Quảng Châu, tỉnh Quảng Đông, Trung Quốc (Ảnh: Bảo tàng Hồ Chí Minh)

Báo *Thanh Niên* được xuất bản đều đặn 88 số (kỳ) cho đến tháng 4/1927, khi tình hình cách mạng Trung Quốc có nhiều biến chuyển bất lợi, những hoạt động cách mạng của Việt Nam trên đất Trung Quốc phải chuyển vào bí mật. Nguyễn Ái Quốc buộc phải rời khỏi Quảng Châu đến Vũ Hán rồi đi Liên Xô. Khi Tổng bộ Việt Nam Thanh niên Cách mạng đồng chí Hội chuyển đến Hồng Kông, báo Thanh Niên tiếp tục xuất bản ở đây, nhưng khoảng cách thời gian giữa các kỳ không đều và lưu hành cũng bí mật hơn vì bị mật thám Pháp theo dõi cùng sự trấn áp gắt gao của chính quyền sở tại. Cho đến cuối năm 1929, Tổng bộ Việt Nam Thanh niên Cách mạng đồng chí Hội ngừng hoạt động, báo cũng ngừng xuất bản.

Với tổng cộng khoảng 200 kỳ báo được xuất bản, báo *Thanh Niên* đã hoàn thành sứ mệnh lịch sử: trở thành kim chỉ nam cho những thanh niên Việt Nam yêu nước thời kỳ này, đóng vai trò quan trọng trong việc tuyên truyền, chuẩn bị về tư tưởng, lý luận và tổ chức cho sự ra đời của các nhóm cộng sản vào cuối năm 1929 và thành lập Đảng Cộng sản Việt Nam vào đầu năm 1930. Như Nguyễn Ái Quốc với bút danh “Diệu Hương” đã viết trong bài thơ in ở báo Thanh Niên số 64: “Đã làm cách mạng chớ lôi thôi/Cách mạng thì ta cách đến nơi/Trước phải giành quyền cho cả nước/Sau ra cách mạng cả bầu trời”.

Và hơn thế nữa, sau báo *Thanh Niên*, Lãnh tụ Nguyễn Ái Quốc đã lập ra báo Công Nông (1926), báo Lính Kách Mệnh (1927), chính thức khơi dòng chảy của nền báo chí cách mạng Việt Nam.

Theo VOV.vn